

Een Interessant Document

G.C.J.M. Hollanders

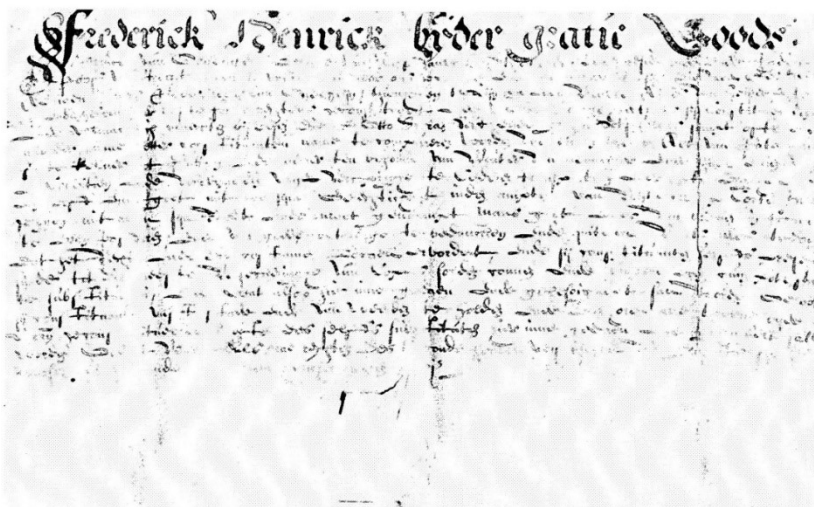
In het archief van de rooms-katholieke parochie van Putten bevinden zich nog enkele documenten uit het kelnarij-archief Tijdens de laatste redactievergadering bracht Pastoor Rubrech het hierbij getoonde stuk ter sprake vanwege de opmerkelijke aanhef (zie afbeelding op volgende pagina). De transcriptie van het document luidt als volgt:

Frederick Henrick bij der gratie goods,

Prince van oraengen, Grave van Nassauw etc, Stadhouder, den Presiderende ende Radenhoofs van Utrecht, doen te weten dat voor ons gecommen ende gecompareert sijn (verschenen, gekomen voor een rechtshandeling) die Well Ed. Heere Adriaen Ploos, ridder, heere van Oudegeyn, Thienhoven, 't Geyn etc., ende Vrouwe Agnes van Bijler, echteluyden, ende hebben inder beste forme rechtens geconstitueert ende volmechtich gemaect (benoemd en met volmacht bekleed), als sij constitueerden ende volmechtich maecten by deses die Ed. Otto Schrassert ende Johan Gotschalks sampt ofte elck bysonder, omme uitter constituenten (degenen die benoemen) name te compareren voordien weerdigen Heere Abt van Paderborne ofte kelner tot Putten ende aldaer ten behouwe van Wouter van Hennekler ende synen erven volgens de conditiën ende voorwaerden van vercopinghe te cederen (afstand doen), transporteren (overdragen) ende op te draghen (in eigendom geven) etc. een erft ende goet mit alle syne grechtichheit enden ampte van Nijkerck op Corten Hollick gelegen mit allen syn readt ende onraet (toekomende en te betalen lasten) genaempt Mansgoet, daer van brieven in forma (akten) te doen passeren ende van goede betalinge te bedancken ende quiteren. Voorts alls te doen dat het recht ende die costume-locaell ervordert ende sy constituenten zelfs present synde tot die meeste verseeckeringhe van copers solden connen ende mogen doen cum potesta te substituendi. Ende wat alsoo hier inne gedaen ende besoigneert sall

worden geloofden (beloofden) sy, constituenten vast, stade ende van weerden te holden ende doen holden alle 't geene by de voornoemde geconstitueerdens ofte des selflîv substituten (vervangers) hier inne gedaen ende gehandelt sall worden. Onder 't verbant als nae rechten des 't oirconde hebben wij 't segel van Justitie shoofs voorschreven hier onder aen doen hangen op den XXVIjuly 1634.

(transcriptie G.C.J ,M. Hollanders 1976)

Wat is dit voor een document, waarover gaat het en wie zijn de erin genoemde personen?

Vragen genoeg om de inhoud eens nader te bezien.

Allereerst het document zelf. Het betreft een machtiging, verleend aan de heren Schrassert en Godschalk, om namens het echtpaar Ploos-Byler het Abdinghofse goed 'Mansgoed' te verkopen aan Wouter van Hennekeler. Omdat het goed op de Veluwe ligt en een Abdinghofs goed was, moest de verkoop plaatsvinden in de hof van de kellenaar te Putten.

De machtiging voor zo'n gewichtige daad moest natuurlijk officieel zijn. De kellenaar zou immers geen genoegen nemen met een 'briefje van Jantje'. Daarom moest deze dan ook verleend worden door een Hof van Justitie in Utrecht, waar de machtiginggevers woonachtig waren.

Dit hof nu, stond onder voorzitterschap van Stadhouder Frederik Hendrik. Deze is een zoon van Willem van Oranje (de Zwijger). Na de dood van zijn broer Maurits in 1625 werd hij stadhouder in Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland en Overijssel. In 1640 ook nog in Drente en Groningen. Ook was hij Kapitein-Admiraal-Generaal (ofwel opperbevelhebber) van de strijdkrachten van de Unie der Zeven Verenigde Nederlanden. In die tijd waren deze nog steeds in oorlog met Spanje, een oorlog die pas in 1648 met de Vrede van Munster tot een einde kwam. De aanhef is groots opgezet!

De machtiging is verleend op 26 juli 1634, dus de verkoop zélf zal kort daarna hebben plaatsgevonden. Helaas heb ik de desbetreffende akte in de inventaris van het Kelnarijarchief van Slicher van Bath en de aanvulling daarop van Wartena^{2*} niet kunnen vinden.

In de in 1714 door de toenmalige kellenaar Liborius Molitor opgestelde inventaris^{3*} worden wel stukken betreffende het mansgoed genoemd, maar deze zijn sindsdien verdwenen.

Vervolgens kijken we naar wat er over het Mansgoed bekend is. Het Mansgoed (eerder geheten het Miese de Mansgoed) is gelegen in de buurtschap Holk (bij Nijkerk). Volgens De Vries^{4*} zou ene Elbert (T 1544) het goed in bezit hebben gehad. Hij vermoedt zelfs dat deze Elbert een zoon is van Reyner Henricksz (van Arler). Elbert zou dan een broer van Henrick Reynersz (van Arler), schout van Putten en Nijkerk, geweest zijn en hem na diens overlijden zijn opgevolgd als schout.

Inderdaad constateert De Vries dat er een Elbert Reynersz in de jaren 1491-1529 als schout van Putten en Nijkerk wordt vermeld, doch waterdicht is deze relatie toch niet. Integendeel, de inventaris van Wartena vermeldt een akte uit 1520 waarin 'Johann, abt, Martinus, prior, en het gemeen convent van het klooster van Paderbornn, oorkonden, dat zij wegens de trouwe

dienst van Elbert Roverss en Grete zijn vrouw, het horig goed Mansguth, gelegen in het kerspel van Niekercken in de buurtschap tho corten Hollick, tot een tynsgoed maken". Hieruit is af te leiden dat de vader van Elbert geen Reyner heette maar Rover.

In het Register van overleden keurmedigen van de kelnarij van Putten^{6*} wordt het goed ook enkele keren vermeld, het eerst in 1583 wanneer Jan Cornelissen de keurmede namens de broers Evert (Elbert?) en Hendrik betaalt. Deze keurmede bedraagt dan de tegenwaarde van 18 Hollandse guldens. Verder wordt de keurmede betaald als Hendrik van Byler, eigenaar, in 1599 te Utrecht is overleden. Het versterf van 8 lood zilver (tegenwaarde van 10 Hollandse guldens) wordt dan betaald door Godschalk Janssen. Voorts wordt het genoemd in 1633 wanneer Otto Schrassert namens Ploos eveneens 8 lood zilver als versterf van het Mansgoed betaalt en tenslotte zien we dat Wulff van Hennekeler in 1646 8 lood zilver betaalt als de 'hulde van zijn vader'. Zo blijken in dit register al enige van de in de machtiging genoemde personen te figureren. Ook wordt het goed genoemd in het Registrum redicum abbatiae Abdinghoffensis cnz. van 1 oktober 1696 tot 30 september 1697^{7*} met als eigenaren Andrea en Henrica zijn zoon Wulff. Ook deze is een man van gewicht als kerkmeester en dijkgraaf van de Arkemeense polder.

Hij heeft naast het Mansgoed diverse bezittingen, zoals het op enkele honderden meters daar vandaan gelegen Beeckmansgoed (Stripterbeek). Hij T in 1691 en, zoals we hierboven gezien hebben, is het mansgoed in 1696/97 in handen van Andrea en Henrica van Hennekeler. Andrea is een dochter van Wulff. Henrica komt in de door De Vries opgestelde genealogie Hennekeler niet voor".

Zo zien we dat zo'n akte van weleer ons nog tot interessante informatie kan leiden.

Noten

- 1 D.H. Slicher van Bath, Het archief van de Kelnarij van Putten, 's-Gravenhage 1952.
- 2 R. Wartena, supplement op het Archief van de kelnarij van Putten, Rijswijk 1968. In deze aanvulling op de inventaris van Slicher van Bath wordt onder nr. 192a een afschrift van de akte onder inventarisnr. 5 od, alsmede stukken over dit goed uit de periode 1573- 1657 genoemd, maar bijzonderheden daarover worden niet vermeld. Mogelijk dat zich hierbij ook de kopie verkoopakte bevindt. Nader onderzoek van deze stukken zou dat kunnen uitwijzen.
- 3 Liborius Molitor, Inventaris van het Archief van de Kelnarij van Putten, opgenomen als bijlage in de inventaris van Slicher van Bath.
- 4 Nederlandse Leeuw, tijdschrift van het Koninklijk Nederlands genootschap voor geslachts- en wapenkunde, j g LXV (1948) p. 307.
- 5 R. Wartena, a.w. akte nr. 5od.
- 6 E.L. Steinmeier, *Register van overleden keurmedigen van de kelnarij van Putten*, Barneveld 1993.
- 7 Van dit register beschik ik slechts over een fotokopie zonder nummering. Als het zich bevindt in de door Slicher van Bath en Wartena geïnventariseerde collectie van het Archief van de kelnarij van Putten, zou het zich daarin onder nr. 73 moeten bevinden.
- 8 Nederlandse Leeuw, j g LXV (1948) p. 309
- 9 Nederlandse Leeuw, j g LXV (1948) p. 303
- 10 Nederlandse Leeuw, j g LXV (1948) p. 309
- 11 Nederlandse Leeuw, j g LXVII (1950) p. 99-111
- 12 Nederlandse Leeuw, j g LVIII (1940) p. 61
- 13 Nederlandse Leeuw, j g LVIII (1940) p. 62

+++